

პერმან ვედეკინდის სსოვრება და მოღვაწეობა

(1910-1998)

წელი აპაშუკალი

ლგაზრდა მხატვარს ასწავლიდნენ თუ როგორ დაეხატა ერთი ხე, ორი ხე, სამი ხე და ხუთი ხე (ოთხი ხის ხატვისას იხატებოდა სამს დამატებული ერთი, ან ორი წვეილი ხე გამოისახებოდა). ითვლებოდა, რომ თუ მხატვარი დაეუფლებოდა ხუთი ხის ხატვას, მას შეეძლო დაეხატა ასეულობით ხე [11, გვ. 84].

12. იაპონიაში არსებობდა ზარების დიდი კულტი. ყორღანებში ხანიყების გვერდით ფართოდ იქნა აღმოჩენილი ბრინჯაოს ზარებიც, ე. წ. „ლოტაკუები“. უძველეს პერიოდში ზარი წარმოადგენდა საკულტო დანიშნულების საგანს.. ამაზე მეტყველებს ის, რომ ყველა ხახის ლოტაკუები ნაპოვნი იქნა შემადლებულ ადგილზე, სადაც იყო აგებული ტაძრები.

საერთოდ, ბუდების გამოსახვაშიც შეინიშნება ბუდა ზარის სამაჯურით მარცხენა ხელზე. ზარი ამ შემთხვევაში, მაგ., ლამაისტური რელიგიის მიხედვით სიბრძნის სიმბოლოა [8, გვ. 22].

* * *

1. ლაო-ძი, „დაო დე ძინი“, თბ., 1983.
2. ბრონიკოვი ვ., ლადანოვი ი., „იაპონელები“, თბ., 1991.
3. Васильев Л. С., «Роль традиции в истории и культуре Китая», М., 1972.
4. Герман Генкель, «Боги Японии», Санкт-Петербург, 1904.
5. Глускина А., «Заметки о японской литературе и театре: Древность и средневековые», М., 1979.
6. Иофан Н. А., «Культура древней Японии», М., 1974.
7. Искусство Японии (Сборник статей), М., 1965.
8. Жуковская Н. А., «Ламаизм и ранние формы религии», М., 1977.
9. Мещеряков А. Н., «Древняя Япония» (Буддизм и синтоизм), М., 1987.
10. Румнев А., «Пантомима и ее возможности», М., 1966.
11. Слово о живописи из сада горчичное зерно, М., 1972.
12. Bowers Faubion, „Japanese theatre“, Tokyo, 1974.

პერმან ვედეკინდი დაიბადა 1910 წლის 18 ნოემბერს ვესტფალიის ქალაქ კოსფელდში. 4 წლისას გარდაეცვალა დედა, მესამე შვილს გადაჰყვა. სამძიმარზე მოსულნი ჯიბეებს კანფეტებით უკვებდნენ და ბავშვმა ინატრა, ნეტავ ხშირად კვდებოდესო. მამა მეორედ დაქორწინდა ცოლისდაზე და ბიჭს უჭირდა ღვიდისათვის დედა დაეძახა. მამა აღზრდის მიზნით ხშირად სცემდა შვილებს. პერმანი იმდენს და ისე ხმამაღლა ტირიდა, რომ ხმა გაუჩნდა და სიმღერა დაიწყო. მის მშობლებს სიმკაცრე და სამართლიანობა სიყვარულში ერეოდათ, მაგრამ უსიყვარულო სამართლიანობა, პერმანის აზრით, დიქტატურაა, ისეთივე როგორც ტოტალიტარულ სახელმწიფოში. ბავშვობის უმშვენიერეს დღედ მიანდა პირველი წმინდა ზიარება. ამ ზემიძისთვის საგანგებოდ მოკაზმეს, ხელში სანთელი დააკავებინეს და ეკლესიაში წაიყვანეს. ზარების რეკვა, ორგანის ჩუმი ხმა სამუდამოდ ჩაებეჭდა გულსა და ტვინში. ეკლესია მუდამ მოსწონდა, იქ არავის სცემდნენ, მშვენივრად მღეროდნენ და თვითონაც მღერო-

და. საერთოდ ბავშვობაში ერთს ფიქრობდა, მეორეს აკეთებდა. აქედან შერე დაასკვნა, რომ ცხოვრება იყო მისი ერთადერთი საუკეთესო სამსახიობო სკოლა. ჩემს წინაპრებს რომ წარმოვიდგენ, მიკვირს ასეთი თავაწყვეტილი კომედიანტი როგორ გამოვედიო, ამბობდა ვედუკინდი. მაგრამ მოხდა ისე, რომ არამარტო ის, არამედ მისი ძმა ვერნერი (ამჟამად კარლსრუეში თეატრის დირექტორია) და შვილები, მიხაელი და კლაუდია თეატრს ემსახურებიან. გამონაკლისი ყველა ოჯახშია. ბაბუამისი სპექტაკლში მონაწილეობდა და, ეტყობა, მის კვალს გაჰყვნენ, აღზრდის დრაკონულ მეთოდებს ამ მავალითმა აჯობა. ოღონდ სკოლაში არ ევლო, ჰერმანი ხან სასაფლაოს მიაკითხავდა, ხანაც საბძელში იჯდა საათობით. ჩემი ბავშვობიდან ასეთი დასკვნა გავაკეთეო, უთქვამს ჰერმანს: მორჩილება და სამშობლოს ბრმა ერთგულება იყო ის ნიადაგი, საიდანაც ნაციზმი შეიძლება აღმოცენებულიყო. შიშია ადამიანთა მამოძრავებელი: ბავშვებს მშობლების ეშინიათ, მამას უფროსის, დედას მამის. ყველას ეშინია სახელის, ღირსების, ფულის დაკარგვის. მხოლოდ თამაშში ავიწყდება შიში დიდს თუ პატარას და მეც თეატრისკენ მიმიწვედა გული. ქალაქ ვიტენის რუალურ გიმნაზიაში ჰერმანი თანაკლასელების გასახარად და მასწავლებელთა გულის გასახეტქად წარმოდგენებს მართავდა და მღეროდა. პირველი ტრიუმფი, როგორც მსახიობმა, სასწავლებელში იგემა შექსპირის „ზაფხულის ღამის სიზმარში“. მაშინ იგრძნო თუ რა წამახალისებელია მაყურებელთა სიცილი და ტაში. ამიერიდან მისთვის წაიშალა ზღვარი ცხოვრებასა და სცენას შორის. „მე ავტოდიდაქტივარ, მიუხედავად იმისა, რომ ბევრ მასწავლებელთან რაღაც ვისწავლე“, აცხადებს ვედუკინდი. ორი წლის შემდეგ სკანდალი მოხდა, სიმწიფის ატესტატის მიღებამდე ორი კვირით ადრე ჰერმანმა სკოლა მიატოვა (მანამდე ორჯერ დარჩა კლასში) და მშობლების სახლიდანაც გაიქცა. ატყდა მითქმა-მოთქმა. დირექტორი ადრეც ურჩევდა, მოგვეშვი,

მსახიობი ვახდი, ატესტატს შენც ვერ ეღირსებო. მათემატიკაში, ქიმიკაში, ფიზიკაში, გეოგრაფიაში არაღამაკმაყოფილებელი ნიშანი ჰქონდა, გერმანულში, ინგლისურსა და ფრანგულში საშუალო, რელიგიაში, ვარჯიშში, სიმღერაში, ხატვაში – მაღალი ნიშანი. თვითონ თავის ცოდნას ნულზე აფასებდა, რაც ვიცი ისიც მცდარია და რის მაქნისია ეს მაღალი ნიშნებიო. მთლად ასე არ იყო საქმე, ფრანგულად და ინგლისურად ლაპარაკობდა. მომღერალი ვახდა, ისიც იცოდა, რომელ ქვეყანაში იყო ბაზელი (ან პიცბურგი) და, რაც მთავარია, ღმერთი სწამდა. გუნდებში ვედუკინდი ხან ბანი იყო, ხანაც ბარიტონი ან ტენორი და ეშხში რომ შედიოდა, მთელ ოპერას მღეროდა. ელზას პარტიასაც კი „ლოუნგინიდან“, ამასთან კონტრატურას არ ივიწყებდა. ვედუკინდი სცენისკენ ილტვოდა, მისმა მასწავლებელმა დოქტორ კონრად-მარია კრუგმა ჰავენის თეატრში მიიყვანა და მას უმაღლის მთელ თავის სასცენო კარიერას. ერთხელ კრუგს მისთვის გული გადაუშლია: „ჰერმან, რასაც შენ ახლა აკეთებ, მეც უნდა გამეკეთებინა, მაგრამ მშობლებს დაუუჯერე, თეატრით ლუკმა პურს ვერ იშოვიო და წესიერ პროფესიას, მასწავლებლობას დაეუფლე“. ჰერმანი იგონებს: „თითქოს ეშმაკი შემინდა, ისე მინდოდა მსახიობი და მომღერალი გამზხდარიყავი და მამას მოვასხენე: „ცემით რომ მომკლა, მაინც თეატრში წავალ, არ მინდა ვისწავლო და მოხელე ვაგხდე“. მამამ მიპასუხა: „გაუყვი ჯოჯოხეთის გზას თუ მაინცდამაინც ეს გინდა“. „წყველის მეშინოდა, მხოლოდ მოვეიანებები მივხვდი, თეატრი ზოგჯერ ჯოჯოხეთზე უარესია, მაგრამ ზეცის ფასი რომ ვაიფო, უნდა იცოდე, ჯოჯოხეთი რა არის“.

ჰავენის თეატრში ჰერმანი ხელზე მოსამსახურე ბიჭი იყო. რას არ აკეთებდა, ვის არ ეხმარებოდა, კულისების გადაადგილებაც ევალებოდა და სცენის უკან ყვირილიც, ცხოველების ხმის იმიტაციაც. მაგრამ რის ვედუკინდი იქნებოდა, თან რომ არ ემღერა, და ერთხელაც დირექტორმა პაულ სმოლნიმ მი-

ილზე კარმანი, მილა ნალიბაიძე (ლამის დედოფალი, მოცარტის „ჯადოსნური ფლეიტა“), ჰერმან ვედეკინდი, ნელი ამაშუკელი, მხატვარ-გამნათებელი ჰერბერტ ვოლშაიდტი.

აქცია ყურადღება. 20 წლის ვედეკინდმა მეფე ლირის მონოლოგები და სხვა ტექსტები წაუკითხა, უმღერა კიდევ „ო სოლე მისო“ (ო ჩემო მზეო) და ზარასტრის ბანის პარტია მოცარტის „ჯადოსნური ფლეიტადან“. დირექტორმა იფიქრა, ამას მარტო ძლიერი ხელები კი არა, ხმაც ძლიერი ჰქონიაო და ყოველგვარი თეატრალური სკოლის გარეშე შტატში ჩარიცხეს. ისე თამაშობდა, როგორც რეჟისორი მოითხოვდა, არ კამათობდა, მსახიობობა უნდოდა ესწავლა. შემდეგ ჰერმანი ბერლინში მიხვდა, აუერბახის სტუდიაში. ამას მოჰყვა ბილფელდი, სადაც თავისი მომავალი ცოლი, დრამატული მსახიობი გრეთე შაუნი გაიცნო. დაქორწინდნენ, შვილები შეეძინათ. ცოტა ხნის შემდეგ ბერლინის „დოიჩე თეატრში“ მიიწვიეს რეჟისორ ჰილპერტის ასისტენტად. ეს არ იყო ადვილი. ბოლოს ჰერმანი როგორც იქნა მიხვდა, ჰილპერტი ტირანი კი არ იყო, არამედ ხელოვანის დაბადების ხელშემწყობი ბუბიაქალი. და მაინც ერთი წელიწადი (1939-40) კიონიგსბერგში, ელმენდროფის თეატრში დაჰყო. იქიდან ჯარში გაიწვიეს, ჰილპერტმა ჯარიდან გაანთავისუფლებინა და ისევ ბერლინის „დოიჩე თეატრში“ დაბრუნდა. ჰილპერტმა ურჩია ტენორად წასულიყო დანციგში. 1943 წლიდან დრეზდენის ოპერის თეატრში მღეროდა რამდენიმე წელიწადს. იქ შეუყვარდა მომღერალ ელფრიდე თრიოთ-

შელს და ჰერმანისგან შვილის გაჩენა მოინდომა. ჰერმანი არ აპირებდა ცოლის ღალატს, მაგრამ გულმოწყალება გამოიჩინა, თან განგებამაც ისურვა, რომ მათ მართლა გასჩენოდათ შვილი, ძალიან სიმპათიური ვაჟი ანდრეასი, რომელიც ამჟამად ვეტერინარია. როცა ბიჭი ოთხი წლის გახდა, ჰერმანმა ის თავის ოჯახს გააცნო, მისმა ცოლმა უყოყმანოდ მიიღო ანდრეასი და მათი შვილების საყვარელი ძმა გახდა. დანციგში ვედეკინდს განსაკუთრებით აფასებდნენ არა მარტო როგორც ტენორს, არამედ როგორც მსახიობს. ის მღეროდა და თამაშობდა, რაც საოპერო თეატრში ძალიან იშვიათად ხდებოდა. მეურ დრეზდენში მიიწვიეს, მაგრამ მალე ჯარისკაცის ფორმა ჩააცვეს და რომში გააყოლეს საიდუმლო საბუთებით სავსე მანქანას. სასწრაფოდ გადაწყვიტა რომის პაპს სწვეოდა. ვატიკანში შესასვლელთან საკუთარ ძმას წააწყდა, რომელიც სასახლეში კარისკაცად მუშაობდა. რომის პაპთან შეუშვეს, ჰერმანმა სხაპასხუპით ჩამოუთვალა, ვინც კი სანათესაოში სასულიერო პირი ეგულეობდა — რომის პაპი უკეთ მომისმენსო. წმინდა მამას პათეტიკურად უთქვამს, შენი მოწოდებაა ხელოვნების მემკვიდრეობით სიკეთის ჩადენა და დაულოცია კიდევ. ჰერმანმა ავტოგრაფი სთხოვა, ეშინოდა, არ დამიჯერებენ, რომ მავასთან ვიყავიო. დრეზდენში დაბრუნებულმა ჯარისკაცების თეატრი შექმნა, თვი-

თონ იყო რეჟისორი, სცენოგრაფი, მსახიობი და ორგანიზატორი. ომის დასასრულს ჯარისკაცი ვედკინდი დრეზდენში იყო. მის მეხსიერებას წარუშლელ შთაბეჭდილებად შემორჩა ამერიკელების მიერ დრეზდენის საშინელი დაბომბვა 1945 წლის 13 თებერვლის ღამეს, როცა თავი შეაფარა ქალებითა და ბავშვებით საუსე ეკლესიას. ერთადერთ მამაკაცს ლოცვის მეტი რა დარჩენოდა. მერე იძღვრა მოცარტის და შუბერტის სიმღერები. ხალხი ოდნავ დაშოშმინდა. მეორე დღით დანახშირებულ ხეზე ჩიტი ისე მღეროდა, თითქოს არაფერი მომხდარიყოს. „ადამიანებო, ფრთხილად იყავით, ახლა თუ ომი ატყავა, ალარც ჩიტი იმღერებს და ალარც მსმენელი ეყოლება“, ამბობდა ჰერმანი ხშირად. მშვიდობა, მხოლოდ მშვიდობა გახდა ვედკინდის ნატვრა. ომის შემდეგ ვედკინდმა ოჯახი იპოვა ერთ მონასტერში, რომელმაც საგიჟეთიც შეიფარა. პირველად მამინ უგრძენია, რომ მამა იყო და შვილებისთვის უნდა ეზრუნა. იმხანად ცოლთან ერთად დადიოდა სოფელ-სოფელ და კონცერტებს მართავდნენ: ხან მღეროდა, ხან უკრავდა, ხან მოხსენებას აკეთებდა ჰუმარიტ გერმანულ სულზე, ხანაც მხატვრული კითხვით ართობდა ხალხს. ალაგ-ალაგ სცენის მოყვარულთა წრეებსაც აყალიბებდა. ჰერმანი: „მაყურებელს და მე ერთმანეთი გვჭირდებოდა. ომის საშინელებათა და დიქტატურის შემდეგ მარადიულ ღირებულებებს ვძებდით“.

შემდეგი საფეხური: 1946 წელს ვედკინდი ბონში საოპერო თეატრის მთავარი რეჟისორი და სამსახიობო სკოლის ხელმძღვანელია, 1951 წელს მიუნსტერში საქალაქო თეატრის დირექტორი. რა ჩამოთვლის იმ ოპერებსა და პიესებს, რომელთა დადგმა ომის შემდგომ განახორციელა. ანგარიშგასაწევია ვედკინდის სიტყვები, წარმოთქმული მუშაობის დაწყებამდე მიუნსტერის რატუსში: „ავტომობილებისა და ძრავების ხანაში ხელოვნება როგორც ფუფუნება ზედმეტად მიაჩნიათ, ამით ადამიანს ვერ დააპურებო... ამას იმათგანაც გაიგონებ, ვისაც ვოეთესა და ში-

ლერის ძვირფასი გამოცემები აქვთ წიგნების კარადებში გამოქვეყნებული, როგორ გვანან სხვადასხვა ქვეყნის ადამიანები ერთმანეთს, თანაც სრულიად განსხვავებულ პერიოდებში.

1952 წელს ვედკინდმა მიუნსტერის თეატრთან გახსნა სამსახიობო სკოლა. მალე საფუძველი ჩაეყარა თეატრის ახალ შენობას, მაგრამ მშენებლობა გაჭიანურდა, ამან ვედკინდი გააბრაზა და მიუნსტერიდან წავიდა. 1954 წელს ბაზელის საქალაქო თეატრის დირექტორი გახდა. ამ ადგილზე 185 პრეტენდენტი იყო, ვედკინდი ამჯობინეს და სამუდამო ხელშეკრულება დაუდეს. ექვს წელიწადში ჰერმანმა ბაზელში ყველაზე ინტერნაციონალური დასი შექმნა, რითაც დიდად ამაყობდა, რადგან ეს ხალხთა შორის ემოციური და გონებრივი ურთიერთობის განმტკიცების საფუძველად მიაჩნდა. პოლონელი, ფრანგი, საბჭოთა, იუგოსლაველი, ჩეხი, ამერიკელი, ინგლისელი და ესპანელი მსახიობები აქ „მთითამე კოლექტივად“ გაერთიანდნენ. ბაზელშივე აღმოაჩინა მსოფლიოს უდიდესი მომღერალი მონსერად კაბალიე, რომელიც დაიწუნეს, რადგან ხმის გასინჯვისას აღეღებებისაგან მაღალი ნოტი ფალცეტით აიღო. ჰერმანმა მაინც ჩარიცხა დასში — ვიგრძენი, რომ ოქროს ყელი აქვსო. პირველ სპექტაკლზე დამფრთხალი მომღერალი კინწისკერით შეაგლო სცენაზე. ჰერმანი რომ არა, კაბალიეს კარიერა დაწყებამდე დამთავრდებოდა.

ყველაფერი ან არაფერი, ხელოვნების გზით ხალხებს შორის ხიდებია გადებული, ასე ფიქრობდა ჰერმანი, ამას ანხორციელებდა ცხოვრებაში. ამასობაში საამისოდ გერმანიაც მომწიფდა. 1960 წელს ზაარლანდის კულტურის მინისტრმა ვერნერ შერერმა და ბიურგერმაისტერმა, თეატრის მიზნობრივი კავშირის თავმჯდომარემ ოსკარ ლაფონტენმა 50 წლის ვედკინდი ზაარბრიუქენში მიიწვიეს. ჯერ იყო საქალაქო, შემდეგ კი ზაარლანდის სახელმწიფო თეატრის დირექტორი. ცხადია, როგორც ყოველთვის, ახლაც ბევრი რამ გადაახალისა. მას წარმოუდგენლად მიაჩნდა, რომ მო-

მღერალი მხოლოდ გაჯგომულ-გაშეშე-
ბული მღეროდეს, მსახიობს რიტმის
შეგრძნება არ ჰქონდეს, ბალეტის მო-
ცეკვავენი კი თავბრუდამხვევი პირუე-
ტებით არცებდნენ მაყურებელს. ბუნე-
ბრივია, რომ ზაარლანდში იმართებოდა
სხვადასხვა ქვეყნის თეატრების გასტ-
როლები: შვეიცარიის, ავსტრიის, ამე-
რიკის თეატრის დღეები, საფრანგეთის
თეატრის კვირეული. იქაურებიც ხში-
რად აკითხავდნენ უცხოეთის თეატრებს.
ვედეკინდი ნელ-ნელა აღმოსავლეთ ევ-
როპისკენ იღებდა გეზს. იგი პირველი
გერმანელი რეჟისორი იყო, ვინც 1967
წელს თბილისელებისათვის კარგად
ცნობილ ზაარლანდის თეატრის მთავარ
დირიჟორთან ზიგფრიდ კოლერთან და
სცენოგრაფ ჰაინც დაამთან ერთად დან-
ციგში ვერდის „ოტელოს“ დადგმა გა-
ნახორციელა. ძნელი იყო პოლონეთში
მუშაობა, გერმანელებმა იმდენი ტკივი-
ლი მიაყენეს ქვეყანას ომის დროს, მაგ-
რამ ხელოვნებამ გაიმარჯვა. პრემიერის
შემდეგ შობა ღამეს ფოიეში იმპროვი-
ზებულ ბანკეტზე ორივე ერის წარმო-
მადგენლებმა თავ-თავის ენაზე იმღე-
რეს „წყნარი ღამე“, მერე გაყუჩდნენ,
უცებ სპონტანურად გადაეხვივნენ ერთ-
მანეთს და ატირდნენ. ეს შვებობის, შე-
რიგების ცრემლები იყო. არც ერთ მათ-
განს არ მიუძღოდა ბრალი იმ უდიდეს,
უსამართლო, საზარელ ტრაგედიაში, რა-
საც მეორე მსოფლიო ომი ერქვა, რუ-
სები კი უტიფრად დიდ სამამულო ომს
ეძახდნენ, თითქოს დანარჩენი დარბე-
ულ-გაპარტახებული ქვეყნები სათვალა-
ვში მისაღები არ იყვნენ.

1968 წელს ჰერმანი მიიწვიეს პო-
ლანდიაში ქალაქ ენშედეს თეატრში
მუსორგსკის „ბორის გოდუნოვის“ და-
სადგმელად. ნაციისტების პერიოდი აქაც
ძალიან კარგად ახსოვდათ და ზრდი-
ლობიანად, მაგრამ უადრესად ცივად
შეხედნენ, გამყინვარებას წინ არაფერი
ელოებოდა. დასში იყვნენ პოლანდიე-
ლი ებრაელები, ნიდერლანდების წინა-
აღმდეგობის მოძრაობის მონაწილენი.
თვალეებში ისეთივე გამოქეცველება
ჰქონდათ, როგორც პოლონელებს, და
ამათაც იმავე სიტყვებით მიმართა: „მეს-

მის, რა განიცადეთ ჩემი თანამემამუ-
ლეების მიერ ოკუპაციის პერიოდში.
მაგრამ ახლა პიესა და ერთობლივი მუ-
შაობა გეაერთიანებს. იქნებ ნელ-ნელა
გაღლვეს რკინა და ყინული“. ამ დად-
გმაში ჰერმანმა მთავარი როლიც შეას-
რულა.

დიდად მარცხს, რომ ვედეკინდმა
რკინის ფარდის გარღვევაც მოახერხა.
1968 წელს ზაარბრიუქენში რუსული
თეატრის დღეები ჩატარდა. ჯერ არ არ-
სებობდა არავითარი ხელშეკრულება
აღმოსავლეთის ბლოკთან, რომლის ცე-
ნტრი მოსკოვი იყო. ადრე პოლონეთის
თეატრის დღეებს დაეწრო საბჭოთა
ელჩი ლუქსემბურგში კოსარევი. ანტრა-
ქტში ვედეკინდისთვის ხუმრობით უკი-
თხავეს, რუსული თეატრის დღეების ჩა-
ტარებასაც ხომ უნდა ვებადავდითო. პა-
სუხები: რალა თქმა უნდა. და მართლაც
1968 წელს ზაარბრიუქენში ჩავიდნენ
რუსი რეჟისორი მონიუკოვი, სცენოგრა-
ფი, მხატვართა კავშირის თავმჯდომარე
ვასილიევი და თარჯიმანი, რომლის გვა-
რი არავეს უხსენებია. ჩანს გერმანია-
შიც, ჩვენი არ იყოს, დიდად არ აღარ-
დებდათ, ვინ, რას, ან როგორ თარგმნი-
და. თუ მუნჯი არ იყავი და მით უმეტეს
ორივე ენა იცოდი, საქმე მოგვარებული
ეგონათ. არ შემოძლია მადლიერების
გრძნობით არ მოვიხსენიო ზემო ავსტ-
რიის მთავრობის მეთაური ბატონი გლა-
ისნერი, რომელმაც ჩვენს მინისტრთა
საბჭოს თავმჯდომარეს, ბატონ გივი ჯა-
ვახიშვილს მადლობის წერილი მოსწე-
რა ბრწყინვალე ინტერპრეტატორების
(და არა თარჯიმნების) რეზო ყარალა-
შვილის და ნელი ამაშუკელის გამო,
ისეთ ჭკვიან და გამოცდილ სახელმწი-
ფო მოღვაწეს, როგორც გლაისნერი
გახლდათ, კარგად ესმოდა თარჯიმნის
როლი, რომელსაც შეუძლია სრულიად
დაამახინჯოს ნათქვამი, თუმცა დარწ-
მუნებული იქნება, სწორად ვთარგმნეო.
აუცილებლად უნდა აღვნიშნო, რომ
ორივე სახელმწიფოს მეთაურთან მუ-
შაობა ძალიან საინტერესო და სასიამ-
ოვნო იყო. ნიშანდობლივია ისიც, რომ
გლაისნერმა ჯავახიშვილს ჰკითხა ჩვენ-
ზე, მდიდრები თუ არიანო. პასუხმა გა-

აოცა. ჩვენთან ორივენი ჩვენზე მდიდრები იქნებოდნენო. აი თურმე როგორ ფასობს თარჯიმნის მუშაობა ავსტრიაში. ასეთივე მაღლიერებით ვიგონებ ავსტრიის ფინანსთა მინისტრს ბატონ ანდროშს, მის გუნდთან და ქართველ კოლეგასთან, ფარნა ლაპიაშვილთან მუშაობას. მათი თარჯიმნები ნოდარ კაკაბაძე და მე ვიყავით და წერილში მაღლობით მოგვიხსენიეს. უნებურად თემას გადავუხვიე, ალბათ იმიტომ, რომ თარჯიმნობა ვედექინდთან მჭიდროდაა დაკავშირებული. გერმანელი მაყურებელი პირველად გაეცნო რუს დრამატურგებს არბუზოვს, როზოვს. რუსები დასავლეთში პირველად იყვნენ, ნაყოფიერად მუშაობდნენ, მოწყურებულებივით ეტანებოდნენ მხატვართა გამოფენებს. ვასილევს უნდოდა კვლავაც ჩასულიყო ვეროპაში, ამიტომ გამწარებული ლანძღავდა მოდერნისტებს, ბოლოს, ჩანს, შეტყუება და წამოსცდა: ზოგჯერ რაღაცას უკვირებით ვიწუნებთო. ჰერმანი ხშირად ახსენებდა დამდგმელებს, მაგრამ ძალიან სწყინდა, მერე კი უკვირდა, რომ მოსკოვში ჩასულს ვოსკონცერტი (რომელსაც მსახიობთა სააგენტო შეიძლება ვუწოდოთ) და კულტურის სამინისტრო მუდამ ერთსა და იმავეს ეუბნებოდნენ (ფანტაზიის დამაბევა უზარებოდათ): ორივე ავადა ან მივლინებაშია წასული. ბინის ტელეფონი არც ერთს არ დაუტოვებია ჰერმანისთვის, ახალ ბინაში გადავდივართო. ასე სინქრონულად როგორ ხდებოდნენ ავად, ბინის გამოცვლის და მივლინების დამთხვევაც ფრიად საეჭვო იყო და გონებაჩლუნგი ადამიანიც კი მიხვდებოდა, რომ ЧТО-ТО НЕ ТАК.

1972 წ. რუმინეთმა მიიწვია ვედექინდი მოცარტის „ჯადოსნური ფლეიტის“ დასადგმელად. ცხადია, უბადლო საოპერო დირიჟორი კიოლერიც თან წაიყვანა, რომელიც მსოფლიოს საუკეთესო ოპერებში დირიჟორობდა. ერთი წლის შემდეგ რუმინელებმა ეს დადგმა ზაარბრიუქენში ჩამოიტანეს. ზაარბრიუქენის საოპერო დასში თითქმის ყველა ერის წარმომადგენელს შეხვდებოდით. 1960-70 წლებში ვედექინდმა ზაარბრიუქენში 30 სპექტაკლი დადგა. ხან აქებ-

დნენ, ხან აკრიტიკებდნენ. ამ პერიოდში მსოფლიოს მრავალ თეატრში დაგამდა წარმოდგენებს, 14 ქვეყანა მოიარა (გერმანია, ამერიკა, შვეიცარია, ავსტრია, პოლონეთი, რუმინეთი, იუგოსლავია, ესპანეთი, სპარსეთი, უნგრეთი, პოლანდია, რუსეთი, საქართველო), თეირანის სამეფო თეატრში დიდი წარმატებით დადგა დონიცეტის „ლუჩია დი ლამერური“, ავსტრიაში ოპერეტები, პიტსბურგში (აშშ) ვერდის „აიდა“ და ვაგნერის „მფრინავი ჰოლანდიელი“. ამერიკაში წერდნენ: „ვედეკინდმა მოახერხა მომაკვდინებლად სერიოზულ ამბავში იუმორის ჩართვა“. 1970 წლის 30 ნოემბერს ზაარლანდის პრემიერ მინისტრმა დოქტორ იოზეფ რიოდერმა ვედექინდს გენერალური დირექტორობა უბოძა, ჯილდოებიც აქვს მიღებული. ჯეროვნად დაფასდა ვედექინდის ღვაწლი ქვეყნისა და ადამიანების სასიკეთოდ და ასევე გერმანიის დასავლელ თუ აღმოსავლელ მეზობლებთან კულტურულ ურთიერთობათა გაღრმავება. თეატრის ფოიეში დიდი ზეიმი გაიმართა: აღნიშნავდნენ ვედექინდის დაბადების 60 წლისთავს, სცენაზე მოღვაწეობის 40 წლის იუბილეს და ოცი წლის განმავლობაში დირექტორად მუშაობას, აქედან ათი წელი ზაარბრიუქენის თეატრზე მოდიოდა. 1975 წელს ვედექინდს პროფესორის წოდება მიენიჭა და თეატრმა დაბადების 65 წლისთავი გადაუხადა. მოახლოვდა გადადგომის დრო. ვედექინდმა სიტყვის თქმა დააპირა, მაგრამ მეგობრებმა უთხრეს, ძალიან ბევრს ლაპარაკობო და სიმღერით გამოხატა თქმელი. ამერიიდან თეატრის საპატიო წევრი გახდა. ფაქტურად შეეძლო კიდევ სამი წელი დარჩენილიყო თეატრში იმ პირობით, რომ მუშაობას სამთა დირექტორი წარმართავდა. ხელშეკრულების გაგრძელებაზე უარი თქვა, თეატრს ერთი თავი უნდა წარმართავდესო, თანაც დესპოტური, რომელიც მწვრთნელივით მოთოკავს ურჩ მსახიობებს.

დავიხიოთ სამი წლით უკან, როცა ვედექინდმა იპოვა თავისი მეორე სამშობლო, თუ უკანასკნელი „სულის მო-

სათქმელი“ ადგილი, საქართველო, სა-
დაც სულმოუთქმელად გაატარა საუკუ-
ნის მეოთხედი. 1972 წელს გოსკონტე-
რტმა პირველად მოიწვია საბჭოთა კა-
ვშირში ვედეკინდი გერმანიის თეატრა-
ლურ მოღვაწეთა ჯგუფთან ერთად. მო-
სკოვის შერემეტეიევის აეროპორტში
24 საათი მჯდარა, ჯერ გაეგო, დაავი-
წყდათ დახვედრა თუ არაფრად ჩააგ-
დეს. ხომ არ ჯობდა უკან გამგზავრე-
ბულიყო. ჯიუტმა მაინც დაცდა ამჯო-
ბინა. იქნებ ეს ბედისწერა იყო, რო-
გორც იქნა „მცირე დაგვიანებით“ მო-
აკითხეს. კულტურის სამინისტროში
შესთავაზეს რომელიმე რესპუბლიკის
ქალაქს სწვეოდნენ. ვედეკინდმა საქარ-
თველო აირჩია. ამ ქვეყანაზე არავითარ
წარმოდგენა არ ჰქონდა, რაღაც ეგ-
ზოტიკურს ეძებდა. ჩამოვიდა და, რო-
გორც თვითონ ამბობს, გული დაკარგა.
აქ დახვდა ყველაფერი, რაზეც მანამდე
ოცნებობდა: გულღია, გონიერი, სტუ-
დენტმოყვარე, მხიარული, იუმორით აღ-
სავსე, მოცინარი, ხალისიანი, მომღე-
რალი ადამიანები — რეჟისორისთვის
ქეშმარიტი საგანძური. ბუნებრივია,
სუფრასთან მიიწვიეს. თამადას პირვე-
ლი ჭიქა ღმერთის სადიდებლად აუწე-
ვია. ამას სტუმარზე საიდუმლო სერო-
ბის შთაბეჭდილება მოუხდენია. კომუ-
ნისტური იდეოლოგია ეკლესიაში სიარ-
ულს კრძალავდა და ქართველებს, ჩანს,
ყოველდღიურობაში ჩაურთავთ ერთგვა-
რი რიტუალიო. ივლისის თვე იყო.
ოპერის ნახვა ისურვა. თეატრებს არ-
დადეგები ჰქონდა. კულტურის მინისტ-
რის მოადგილემ, გერმანისტმა ვახ-
ტანგ კუპრაავამ, ოპერის თეატრის მთა-
ვარმა დირექტორმა ვახტანგ ფალიაშვი-
ლმა და მთავარმა რეჟისორმა გიზო
ჟორდანიამ დაათვალიერებინეს შენობა
და მოასმენინეს ფალიაშვილის „დაი-
სის“ ჩანაწერი. ოპერა ძალიან მოეწო-
ნა და გადაწყვიტა ზაარბრიუქენში და-
ედგა. ნუ დაგვაიწყდება, რომ 70-იან
წლებში ზაარლანდის მმართველი პარ-
ტია იყო ქრისტიანულ-დემოკრატიული
კავშირი, რომელსაც საბჭოთა კავშირი
ჭირვით სძულდა და ზაარბრიუქენის
მმართველებს გადაჭრით არ უნდოდათ

ამ სახელმწიფოსთან და მით უფრო
სრულიად უცნობ საქართველოსთან
ჰქონოდათ საქმე. მაგრამ ზაარლანდის
სახელმწიფო თეატრის გენერალური
დირექტორი მეტად თავნება გახლდათ,
ყოველგვარ დაბრკოლებას სძლია და
მიზნად დაისახა პარიტეტული ურთიერ-
თობა დაემყარებინა თბილისის თეატრე-
ბთან. ოსკარ ლაფონტენმა დიდად შეუ-
წყო ხელი ჰერმანის საქართველოსთან
ურთიერთობას. ამასობაში ლაფონტე-
ნი ობერბიურგერმაისტერი გახდა, მერე
პრემიერ-მინისტრი და საქართველო
დღესაც მისი ყურადღების ცენტრშია.

თავის მოგონებებში ჰერმანი წერს:
„ვახტანგ კუპრაავა, საქართველოს იმდ-
როინდელი კულტურის მინისტრის მო-
ადგილე, ჩემი სულიერი ძმა გახდა. ის
აკეთებდა თბილისში იმას, რის გაკე-
თებაც ზაარბრიუქენში მე მიხდებოდა.
გერმანული ენისა და კულტურის ექს-
პერტი პროფესორი ნელი ამაშუკელი
ყველგან ჩემს გვერდით იდგა, სადაც კი
მომიხდა მუშაობა. ის იყო ურთიერთ-
გაგების სული და გული. დაუვიწყარია
მაშინდელი შთაბეჭდილებები. პირვე-
ლად მოხდა, რომ მე არ ვიყავი გამცე-
ში, პირიქით, ყველასგან რაღაცას ვღე-
ბულობდი პირდაპირი და გადატანითი
მნიშვნელობით“. კულტურის მინისტრ-
მა ოთარ თაქთაქიშვილმა ვედეკინდს
შესთავაზა ვაგნერის „ლოენგრინი“ და-
ედგა, მაგრამ ჯერ „დაისის“ ჯერი იყო.
ლიბრეტოს თარგმნა გერმანულ ენაზე
მე დამეკვალა. ახლა თბილისი და სხვა
ქალაქებშიც სავსეა გერმანულის მცოდ-
ნეებით, ბევრმა ახალგაზრდამ განათლე-
ბა გერმანიაში მიიღო, მაგრამ მაშინ
პირველი ნაბიჯების გადადგმა მე მო-
მიხდა. რაღაც გამოცდილება უკვე მქო-
ნდა — გააკეთეთ ბარათაშვილის და ქარ-
თული პოეზიის ანთოლოგიის პწკარე-
დული თარგმანები ორენოვანი გამოცე-
მისთვის. გერმანულ პოეტებთანაც ვი-
მუშავე თარგმნილი ლექსების დახვეწა-
ზე, მაგრამ მზა მუსიკაზე ლიბრეტოს
თარგმნა ჯოჯოხეთური შრომა ყოფილა.
მოვიხმარე იმხანად უნივერსიტეტში
მყოფი კათოლიკე მღვდელი პოლიგლო-
ტი ვოლფგანგ ოფერმანსი, ორივეს მუ-

სიკალური განათლებაც გვექონდა და თარგმანს თავი მოვაბით. მერეც ორივე ქართული ოპერის ლიბრეტო მე ვთარგმნე გერმანულად. „დაისი“ დაღვა რეჟისორმა გიზო ჟორდანიამ. დირიჟორები: ლუც ჰერბიგი, დიდმი მირცხულავა, გივი აზმაიფარაშვილი; მხატვარი თეიმურაზ სუმბათაშვილი. რეჟისორთან სამუშაოდ „სუკმა“ არ გამოიშვა. მაშინ არ მესმოდა, რომ ეს გაცილებით მეტი დანაშაული იყო, ვიდრე ვიღაც „შავსი-ელის“ გაშვება-არგაშვება. ამას მხოლოდ გვიან მივხვდი, როცა „მინდია-ზე“ ვმუშაობდით.

1973 წლის 13 იანვარს შედგა „დაისის“ პრემიერა, რომელსაც დაესწრნენ ვახტანგ კუპრავა და ვახტანგ ფალიაშვილი. წარმატება დიდი იყო. იმავე წლის მარტში ვედეკინდი, დირიჟორი ქიოლერი, მხატვარი გონდოლოფი, გამნათებელი ვოლჰაიდტი თბილისში ჩამოვიდნენ „ლოენგრინის“ დასადგმელად. დამდგმელ ჯგუფთან სამუშაოდ ჩემს გარდა სამი თარჯიმანი მოვიყვანე: ია ზვადგიანი, მარია ანდრაზაშვილი, ლალი დიდავა, რომლებმაც პირველად იმუშავეს გერმანელებთან და შესანიშნავად გაართვეს თავი საქმეს. დამდგმელი ჯგუფი ალტაცებული იყო ჩემი გონებით და მეკითხებოდნენ, სად იშოვე ამ მეოცე საუკუნეში ასეთი იშვიათი ეგზემპლარებიო. „ლოენგრინის“ პრემიერისთვის კულტურის სამინისტრომ გამოუშვა სპეციალური ვაზეთი ქართულ და გერმანულ ენაზე. მასალა თარგმნეს ჩემმა უნივერსიტეტელმა კოლეგებმა. 1973 წლის აპრილში პრემიერაზე ჩამოვიდნენ ზაარლანდის კულტურის მინისტრი ვერნი შერერი, ობერბიურგერმაისტერი ედმუნდ ხსდენთოიფელი და მრავალრიცხოვანი ტურისტები. დადგმას დიდი წარმატება ზვდა წილად. ქიოლერის დირიჟორობამ ყველა მოხიბლა, სპეციალისტიც და ჩვეულებრივი მსმენელიც. სპექტაკლის შემდეგ ოპერის ფოიეში ხალხმრავალი პრესკონფერენცია გაიმართა ქართველების და გერმანელების მონაწილეობით. მერე მოვლენები ასე განვითარდა: 1973 წლის დეკემბერში გიზო ჟორდანიამ დაღვა

ზაარბრიუქენში ჩაიკოვსკის „პაქის ქალი“. დირიჟორი იყო ლუც ჰერბიგი, მხატვარი იოსებ სუმბათაშვილი. ლიბრეტო მთლად ზუსტად არ იყო თარგმნილი და გზადაგზა შესწორება მომიხდა რეჟისორის კონცეფციის შესაბამისად. ჰერმანმა განგებ შეარჩია რუსული ოპერა (რომელიც მოსწონდა კიდევ) მოსკოვის კულტურის სამინისტროს გულის მოგების მიზნით, ხელს არ შეგვიშლიანო. არც შემეძარა. კულტურის სამინისტროში მოვიდა საბჭოთა კავშირის კულტურის მინისტრის ფურცკეას მოადგილის პოპოვის დეჰემა (პოპოვი უცხოეთთან ურთიერთობას განაგებდა): „სასწრაფოდ, ორი თვით მიავლინეთ რეჟისორი ჟორდანი და მთარგმნელი ამამუკელი ზაარბრიუქენში ჩაიკოვსკის „პაქის ქალის“ დასადგმელად. ჩვეულებრივ დადგმისთვის ერთი თვე იყო განკუთვნილი, მაგრამ რუსული ოპერა წესებს არ ემორჩილებოდა. იცოდეს ღმერთმა, ჩაიკოვსკის არ ვერჩი. პრემიერა 1973 წლის დეკემბერში შედგა ქართველი სოლისტების მონაწილეობით. ამ ბრწყინვალე სპექტაკლს უამრავი რუსი ემიგრანტი დაესწრო.

საინტერესოა ერთი ფაქტი. გიზო თეატრში ძალიან მოსწონდათ, არც მე მიწუნებდნენ და რეპეტიციები ხალისიანად, საინტერესოდ მიმდინარეობდა. პარალელურად რუმინელი რეჟისორი დგამდა ოპერას. ისიც და მისი თარჯიმანი ბადულესკუც აითვალისწინეს, რეპეტიციებზე არ ემორჩილებოდნენ. ვედეკინდთან იჩივლეს, უშედეგოდ, რეჟისორმა თვითონ უნდა გამოიჩხოს დასთან საერთო ენაო. პრემიერა ჩაიშალა. ესეც შენი დისციპლინებული გერმანელები. მომდევნო წელს ოთარ თაქთაქიშვილის „მინდია“ დაღვა გიზო ჟორდანიამ (დირიჟორი გივი აზმაიფარაშვილი, მხატვარი თეიმურაზ სუმბათაშვილი). წარმატება დიდი იყო. გერმანიაში დასადგმელი ოპერა იგზავნება მსოფლიოში სახელგანთქმულ ჰანს სიკორსკის მუსიკალურ გამომცემლობაში, სადაც უმაღლესი მუსიკალური განათლების მქონე პოეტები სასცენო რედაქციას უკეთებენ ორიგინალურ თუ თარგმნილ ლიბრე-

ტოს, ბეჭდავენ პარტიტურას, კლავირს და მოძღვრლების პარტიებს. გული მიკვდება ჩვენს თეატრში ხელით გადაწერილი მასალის გახსენებაზე. „მინდიას“ ლიბრეტო ბატონმა ბორგენერმა დაამუშავა, გამომიგზავნა შესამოწმებლად, ჰამბურგიდან ჩამოვიდა, ჩემს სასტუმროში დასახლდა და, ყველა ჩემი შენიშვნის გათვალისწინებით, უკანასკნელი სასცენო რედაქცია ერთად გავაკეთეთ. ასე საინტერესოდ და ნაყოფიერად იშვიათად მიმუშავია ვინმესთან.

საპასუხოდ ვედეკინდმა ვაგნერის „მფრინავი ჰოლანდიელის“ დადგმა განხორციელა ყოფილ პროფკავშირების სასახლეში. ოპერის თეატრის შენობა დაშვარი იყო. თარჯიმნები არ შეცვლილან, გერმანელებს საცხებით აკმაყოფილებდით მათი მუშაობა, თანაც უკვე შეეჩვივნენ თეატრის სპეციფიკას და გამოცდილებაც მიიღეს. გერმანელებთან ეპიზოდურად იმუშავეს ნაირა გელაშვილმა, ხათუნა ცინცაძემ, ნატა ჯანელიძემ, ალიკო კარტოზიამაც უთარჯიშა ვედეკინის ჩვენთან და გერმანიაში.

პარიტეტული თანამშრომლობა არ შენელებულა, პირიქით უფრო ფართო ხასიათი მიიღო. ტყუილად ხომ არ ეუბნებოდა პოპოვი თაქთაქიშვილს НА ЧТО ВАМ ЭТОТ ЕВРЕЙ (თვითონ კი ვედეკინდს რუსულ თეატრებს სთავაზობდა სამუშაოდ). ჰერმანი გერმანელი იყო, თუმცა ნიჭიერი ადამიანის ებრაელობა ვის გაუკვირდებოდა, თანაც პოპოვმა არ იცოდა, ან არ უნდოდა სცოდნოდა, რომ საქართველოში ებრაელებს პოგრომებს არ უწყობდნენ რუსებივით. შემდეგი ნაბიჯი: გიზო ჟორდანიას დაგამს „აბესალომ და ეთერს“ (ღირიჟორი ფონ სდუნოვსკი, მხატვარი იოსებ სუმბათაშვილი). ჰამბურგის გამომცემლობაში ვვზავნიდი ლიბრეტოს თარგმანს, იქიდან მომდიოდა სასცენო ვარიანტი, რომელსაც ვასწორებდი. სამი მოქმედება ასე გაკეთდა, მეოთხეზე ზაარბრიუქენში ვიმუშავებდით, მაგრამ სუკმა ამჯერადაც არ გამიშვა. ჩემს ნაცვლად ისეთი პირი გაგზავნეს, ვინც სახელმწიფოს სჭირდებოდა, — ასე მითხრეს ცეკაში, მაგრამ ოპერას არაფერში გამოადგა და

მეოთხე მოქმედება დაუმუშავებელი რჩა. მორგენერი კი ტყუილად მისცემს ზაარბრიუქენში. ვედეკინდი დაგამს მოცარტის „ჯადოსნურ ფლეიტას“. ოპერა პირველად იმღერეს ქართულად, ეს თარგმანც მე გავაკეთე. მოძღვრლებს არ უნდოდათ ქართულად ემღერათ, ყელი რუსულზე გვაქვს შეჩვეულიო, მაგრამ ვედეკინდმა დაიჩემა, რომ ოპერა ან დედნის ან იმ ქვეყნის ენაზე იმღერება, სადაც დგამენ. ოპერის განახლებულ შენობაში უკანასკნელად დადგა გუნოს „ფაუსტი“ (მარგარეთი).

ზაარბრიუქენში გიზოს და მე დავეიმეგობრდა ჰერმანის მეგობარი მილიონერი კურტ ვენდელი, რომელიც თეატრს დიდ მატერიალურ დახმარებას უწევდა, მთელ დადგმებს ის ამარაგებდა ფეხსაცმლით. ეგ კი აღარ მეგონა, რომ მსოფლიოს ერთ-ერთ უმდიდრეს ქვეყანაშიც იყო ამის საჭიროება. ერთხელ თავის ფაბრიკაში წაგვიყვანა, ჩვეულებრივი გასალებით გაალო და ფეხსაცმელების სამფლობელოში აღმოჩნდით. სუენინად რას გამოგვატანდა, ადვილი მისახვედრია.

ზაარბრიუქენის თეატრს საოპერო და საბალეტო დასთან ერთად დრამატული დასიც ჰყავს თავისი სცენით. იქ დადგა რობერტ სტურუამ კლდიაშვილის „სამანიშვილის დღინაცვალი“ (თარგმანის ამაშუკელის, რედაქცია გივი მარგველაშვილის, თარჯიმანი თენგიზ კარბელაშვილი), იქვე დადგა გერმანელმა რეჟისორმა შაუენიჰოლდმა ვ. კუპრაგას მიერ თარგმნილი რევაზ ებრაღიძის თანამედროვე პიესა „გზა მზისკენ“.

1974 წლის 29 მაისიდან 9 ივნისამდე ზაარლანდის სახელმწიფო თეატრში ვედეკინდის ინიციატივით ჩატარდა ქართული კვირეული, რომლის დროსაც ნაწვენები იყო ზაარბრიუქენში დადგმული ყველა სპექტაკლი. კვირეული დიდი გალაკონცერტით დაგვირგვინდა. კონცერტის დამდგმელი და წამყვანი ბარბარა იორტელთან ერთად გიზო ჟორდანიას გახლდათ (გიზო გერმანულად, ბარბარა ქართულად მეტყველებდა). საქართველოდან 75 მონაწილე იყო ჩამოსასვლელი. მაინის ფრანგურტში

წავიდნენ ყვავილებითა და ფერად-ფერადი ტრანსფარანტებით ხელდამშვენიებული კინო და ტელეოპერატორები, ჟურნალისტები, ქალაქისა და თეატრის მესვეურნი. დიდი ზარ-ზეიმით აპირებდნენ დახვედრას და, ჰოი საოცრებაჲ, პირველ დღეს ტრაპზე მარტო მომღერალი ლამპარა ჰყონია გამოჩნდა. პროექტორები ჩააქრეს, ზღვა ყვაილები ხელში შერჩათ პირში ჩალაგამოვლებულებს. ლამპარამ აგვიხსნა, ვოსკონცერტს ბილეთები ისე უყვდია, რომ სხვადასხვა დღეს და ისიც სხვადასხვა რეისით მოუხდათ წამოსვლა (ასკაციან რუსულ ანსამბლებს კი ერთად ამგზავრებდნენ, თუმცა იქიდან მარტო ხელმძღვანელი თუ ბრუნდებოდა უკან). აშკარა იყო ყოველწლიურად ცდილობდნენ კვირულის ჩაშლას, მაგრამ, ეტყობა, რუსები გერმანელებს კარგად არ იცნობდნენ. მასპინძლები მოთმინებით აღიჭურვნენ და ერთი კვირის განმავლობაში ყოველდღე ყველა რეისს ხვდებოდნენ. რაღა თქმა უნდა, შეხვედრის პირვანდელი ვარიანტი, პომპეზურობა ჩაიშალა. როგორც იქნა, ყველას მოუყარეს თავი. საქმე ისაა, რომ ხალხი კონფერენციაზე ხომ არ მოდიოდა, სადაც წინა დღით შეიძლებოდა ჩასვლა. ჩამოვიდნენ ოპერისა და რუსთაველის თეატრის მსახიობები, ანზორ ერქომაიშვილის ანსამბლი „რუსთავი“, საქართველოს სახელმწიფო სიმფონიური კვარტეტი (კონსტანტინე ვარდელი, თამაზ ბათიაშვილი, ნოდარ ჟვანია, ოთარ ჩუბინიშვილი). საჭირო იყო რამდენიმე დღიანი რეპეტიციები, მაგრამ ვოსკონცერტს ეს სულ არ ედარებოდა — чем хуже, тем лучше-ს პრინციპით. კვარტეტის გამოსვლას სკეპტიკურად უყურებდნენ, მაგრამ პირველი კონცერტის მერე ხალხი მოაწყდა სალაროს. ანსამბლ „რუსთავს“ ვედექინდმა ფაქტიურად საგასტროლო ტურნე მოუწყო და ბევრ ქალაქში გამოვიდნენ დიდი წარმატებით. ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ვედექინდმა პირველმა აჩვენა და მოასმენინა ევროპას „რუსთავი“ და რუსთაველის თეატრი, რომელიც მეორედაც მოიწვია და რ. სტურუას „კავკასიური ცარცის წრით“ მო-

ხიბლა ზაარბრიუქენელები. მისი ხელნიერი ხელით რუსთაველებს დოსელდორფშიც ჰქონდათ გასტროლები. მერე სტურუამ იქ სპექტაკლები დადგა. კულტურის დღეებში „სამანიშვილის დედინაცვალი“ ორჯერ წარმოადგინეს, საღამოს 7 საათზე გერმანულმა დასმა ითამაშა, ცხრაზე კი ქართულმა. ღამის პირველ საათზე მაყურებელთა დაჟინებული თხოვნით სპექტაკლი გაიმეორეს. თეატრი ზაარბრიუქენის უამრავ თეატრალს ხომ ვერ დაიტევდა. ჩვენი იქ ყოფნის დროს ვედექინდი საავადმყოფოში იწვა და ექიმებმა კატეგორიულად აუკრძალეს ადგომა. ვინ დაუჯერა, ლოგინზე ხომ ვერ დააბამდნენ. ეს იმ კატეგორიის საავადმყოფო არ იყო, სადაც ზოგჯერ ასეთ ხერხსაც მიმართავენ. სხვა გზა არ ჰქონდათ, ყოველ საღამოს მოჰყავდათ თეატრში, თან მოჰყვებოდნენ ჰერმანის პირადი მეგობარი, საავადმყოფოს მთავარი ექიმი დოქტორი თოიში, მკურნალი ექიმი, მედიცინის და და ორი სანიტარი. თან ჰქონდათ მოზრდილი სამედიცინო ყუთი წამლებითა და სხვა სამკურნალო მასალით სავსე. ეს ყველაფერი კულისებში იდგა და იდო სადარაჯოზე. განსაკვიფრებელია ვედექინდის ენერგია, ფანტაზია, ერთდროულად ყველგან ყოფნის სურვილი და უამრავი სხვა თვისება, რაც ბარემ ათ ადამიანს ეყოფოდა, რომ გაენაწილებინათ. კულტურის კვირეულზე, სამწუხაროდ, მხოლოდ სამი თარჯიმანი მუშაობდა ნ. ამაშუკელი, ია ზვადაგიანი და ნინო მელიქიშვილი. როცა ვედექინდს შეეჩივლეთ, სიცილით გვითხრა, ქართველებს ყველაფერი შეგიძლიათო. ჩვენი კულტურის დღეებისათვის თეატრის მთავარმა დრამატურგმა (ასე ეძახიან სალიტერატურო ნაწილის გამგეს) ბარბარა იორთელმა გამოუშვა ყოველთვიური თეატრის გახეთი და ჟურნალი ქართული დღეები, რომელმაც საქართველო და მისი ხელოვნება გააცნო გერმანელებს. ჩვენც ჩავიტანეთ ჩემს მიერ თარგმნილი ფერადი ბუკლეტები და მოზრდილი ბროშურები: მერაბ ლორთქიფანიძე „საქართველო“, შოთა რევიშვილი „გერმანულ-ქართული ლიტერა-

ტურული ურთიერთობანი“, დავით ლაშქარაძე „გერმანული პიესები ქართულ სცენაზე“, სიკო დოლიძე „ქართული კინო“, ეთერ გუგუშვილი „ქართული თეატრი“, ანტონ წულუკიძე „ქართული მუსიკა“, ნოდარ ჯანელიძე „ქართული არქიტექტურა“.

კულტურის დღეები ყველაზე მეტად ქართველ ემიგრანტებს გაუხარდათ, სულ ტირილდნენ და ყველაფერს მაგნიტოფონზე იწერდნენ. ჩამოვიდნენ გერმანიიდან, საფრანგეთიდან, ბელგიიდან, თურქეთიდან. თურქი ემიგრანტები, მეტწილად ლაზები, ტირილისგან დაოსდნენ და „დაისის“ მალხაზს ლამის გადაჰყვნენ. „ჭო მოკვდა“, ისმოდა დარბაზში საკმაოდ ხმაიადლა. საქართველოს კულტურის დღეები ჭეშმარიტად ხელოვნების ზეიმად იქცა. დასასრულ პრემიერ მინისტრმა იოზეფ რიოდერმა მონაწილეთათვის მიღება გამართა. მოსაწვევში ეწერა: პირველ რიგში ვიწვევ ყველა გერმანულის მცოდნეს. სამწუხაროდ, ეს ინსტრუქციაც მახსოვს: მოიყვანთ უცხოელებს რესტორანში მანკეტზე, შესასვლელთან დაგხედებათ მინისტრთა საბჭოს წარმომადგენელი და ის შეიყვანს სტუმრებს დარბაზში, თქვენ კი შინ წადითო. ასე ვვისტუმრებდნენ ზოგჯერ მთელი დღის ნაწინაწალე-ნაშემშილევ თარჯიმნებს, ანუ უნივერსიტეტის ლექტორებს. ინტურისტის თარჯიმნებმა მაშინ ზეპირად იცოდნენ მხოლოდ: მარჯვნივ ნარიყალაა, მარცხნივ მეტეხი, ან პირიქით, არც გაემტყუნებოდათ, ცოცხალი „კაპიტალისტი“ პირველად ნახეს. მოსკოვი ერთ დასავლეთელს ლამის ორ თარჯიმან-კაგებელს ატანდა საქართველოში. ენის მცოდნეები გვყავდნენ, მაგრამ პრაქტიკა არ ჰქონდათ.

ვედეკინდმა დრამატულ თეატრებშიც დადგა სპექტაკლები: რუსთაველის თეატრში ანდრეას გრიფიუსის „ქეთევან ქართველი“ (თარგმანი აკაკი გელოვანისა, სასცენო რედაქცია — ხუთაქტიანი ტრაგედიის ერთ მოქმედებაზე დაყვანა — ვედეკინდისა და ჩემი), მეტეხის თეატრში ვოლფგანგ ბორხერტის „გარეთ კარისწინ“ (თარგმანი ვ. კუპრავასი), ქუთაისის დრამატულ თეატრში

ფრიდრიჰ დიურენმატის „ფიზიკლები“ (თარგმანი თ. მამულაშვილისა), ვილჰელმის დრამატულ თეატრში შილერის „ვერაგობა და სიყვარული“ (თარგმანი ვახტანგ ბუნუკელია). ამ თეატრებშიც გვერდით ვედეკი როგორც თარჯიმანი და ასისტენტი.

1976 წელს ზაარლანდის კულტურის დღეები გაიმართა თბილისში. იქიდანაც ბევრი სხვადასხვა შემსრულებელი ჩამოვიდა. გალა-კონცერტმა დააკვირგვინა ყველაფერი. ჰერმანის მეუღლე გრეთე შაუნი არ ჩამოსულა, მართალია, ჰერმანი როგორც მორწმუნე, ცოლს არ გასცილებია, მაგრამ ქმარგაყრილ ქალთან, ილზე კარმანთან ერთად ცხოვრობდა სოფელ კირფბორენში, სადაც ქართული მუზეუმი და პატარა სცენა ჰქონდა. იქ იმართებოდა ქართული სადამოები. ეზოში პატარა ეკვდერს ირაკლი ოჩიაურის ჭედურობა ამშვენებდა, რომელიც კირფბორენში ყოფნისას გააკეთა. ათი წლის მანძილზე ჰერმანი და ილზე ერთად ჩამოდრიდნენ ჩვენთან. ილზე თეატრმისჯილივით იჯდა ყველა რეპეტიციასზე. მერე დაშორდნენ ერთმანეთს, კარ-მიდამო გააყიდა, ილზე ჰამბურგში დასახლდა მამის დანატოვარ დიდ სახლში, სადაც შვილები და შვილიშვილები აკითხავენ. ჰერმანი თავის სოფელში, ვედერში გადასახლდა, სადაც ძალიან კოხტა სამსართულიანი სახლი ჰქონდა გატენილი წიგნებითა და კასეტებით. მშვენიერი როიალი და პიანინო ბინის მოსართავად არ ჰქონია, კარგად უკრავდა, მღეროდა და ამით ირთობდა თავს. მასთან ხშირად იყო მოქანდაკე ლევან მხეიძე. მის დიდ, გაურკვეველი დანიშნულების, მიწის იატაკიან და მაღალჭერიან სადგომში მუშაობდა კიდეც.

ვედეკინდმა „დაისი“ ლუქსემბურგის მაყურებელსაც უჩვენა ახალ, არქიტექტურულად ძალიან საინტერესო შენობაში. ვიზოს და მე უვიზებოდ არ გვინდოდა წასვლა, თუმცა საზღვარი სიმბოლური იყო. ზემოხსენებულმა ბადულესკუმ, რომელმაც რუმინეთში დაბრუნებას თეატრში ხელზე მოსამსახურეობა ამჯობინა, უნივერსიტეტის კარშტადტის

შესასვლელში დაკიდებული ფოტომოწყობილობით სამ წუთში გადაგვადებინა სურათები და 15 წუთში ლუქსემბურგის ვიზები მოვერბენინა. საელჩოში გაუკვირდათ, რად უნდაათ.

ადრე ვედეკინდის ხელშეწყობით ცისანა ტატიშვილი საარბრუჟენის თეატრის ყოველწლიურ საშობაო გალაკონცერტში ღებულობდა მონაწილეობას. მომღერალი ნაირა გლუნჩიძე და ჰიანისტ-ორგანისტი გრიშა მეშველიშვილი ახლაც ზაარბრუჟენში მოღვაწეობენ.

გერმანელმა რეჟისორმა ვერნერ ვაქსმუტმა, რომელსაც სასიკვდილო სენი სჭირდა, რუსთაველის თეატრში განახორციელა ლესინგის „ნათან ბრძენი“. სულ ჰერმანზე ლოცულობდა — სიცოცხლე გამიხანგრძლივო, რეჟისორმა ლოთარ ტრაუტმანმა კი მეტეხის თეატრში დადგა ბრუნტის „გალილეის ცხოვრება“. მეტეხის თეატრმა 1983 წელს ზაარბრუჟენში გასტროლების დროს წარმოადგინა შექსპირის „მაკბეტი“, ჰაშეკის „შვეიკი“, კლდიაშვილის „უბედურება“. რეჟისორმა სანდრო მრეკელიშვილმა 1984 წელს იქაურ დასთან დადგა ლევ ტოლსტოის „ცხენის ამბავი“.

ვედეკინდის უკანასკნელი დადგმა იყო ქუთაისის საოპერო თეატრში ბეთხოვენის „ფიდელიო“. ავადმყოფობის გამო ამჯერად ქუთაისში ვერ გავყვევი და მისი თარჯიმანი იყო ქუთაისის უნივერსიტეტის დოცენტი თამაზ გვენეტაძე. რომელიც ჰერმანს გერმანიაში გაჰყვა და მეხუთე წელია ოჯახიანად იქ ცხოვრობს. ეს ტანდემი ნაყოფიერი აღმოჩნდა. ვედეკინდის საარქივო მასალებზე და პრესაზე დაყრდნობით გვენეტაძემ გერმანულ ენაზე გამოსცა წიგნი თბილისისა და ზაარბრუჟენის დამობილგებაზე და გერმანია-საქართველოს ზაარლანდის საზოგადოების თავმჯდომარესთან დოქტორ ჰაინც გაბრერთან ერთად გამოაქვეყნა წიგნი „ჰერმან ვედეკინდი ყვება თავის ცხოვრებას“, რომლის პრეზენტაციაზე ზაარლანდის პრემიერ-მინისტრმა ოსკარ ლაფონტენმა 1997 წლის ივლისში სახელმწიფო კანცელარიაში მიმიწვია. იქ ვნახე უკანასკნე-

ლად ჰერმანი ოჯახისა და მსახიობთა კოორების წრეში.

ჰერმან ვედეკინდმა ზაარლანდის ალბერტ შვაიცერის ცენტრის პრეზიდენტი (მღვდელი, შვაიცერის ყოფილი მდივანი) დააინტერესა საქართველოში, შეიყვანა საქმის კურსში, გავაცნო ყველას, ვისაც კი ჩვენს ქვეყნებს შორის ურთიერთობის განმტკიცებაში რაიმე წვლილი მიგვიძღვის, და ქართველებმაც მიიღეს ფრიად პრესტიჟული ალბერტ შვაიცერის მშვიდობის მედალი. ეს პატივი მეც მხვდა წილად. ჰაიპები ხშირად ჩამოდიან თბილისში, ეხმარებიან ავადმყოფებს. პირველი ჰუმანიტარული დახმარება თბილისში ვედეკინდმა და ჰაიპებმა ჩამოიტანეს, დაეხვდით ვახტანგ კ. ვიზო ჟ. და მე. გზავნილები მათი თხოვნით ჩამოვარიგეთ, სადაც ჯერ არს პირველად და უკანასკნელად (ჯიხურებს არაფერი ერგოთ). ჰერმანმა გადმოიბირა ერთი გერმანელი მილიონერიც, რომელმაც ერთი მილიონი გერმანული მარკა გაიღო, რათა ჩვენთან უდემდამო ბავშვებისთვის სოფელი აშენებულიყო, სადაც ბავშვები ახლად შეძენილ მშობლებთან ერთად ცალკე სახლებში იცხოვრებდნენ, როგორც ზაარბრუჟენში მითხრეს, ნუცუბიძის პლატოზე დასახლების კურთხევა ახლო მომავალშია ნავარაუდევია და გიუნთერ ჰაიპი შეუღლითურთ ჩამოვა.

1984-94 წლებში ჰერმანი ბალვეს 1500-ადგილიან გამოქვაბულში საზაფხულო ფესტივალების სამხატვრო ხელმძღვანელი იყო. ბალვეში თეატრის მოყვარულთა დასით „ქეთევან ქართველი“ ხუმორქმედებთან მისტერიად წარმოადგინა. პიესა საკუთარი პასაჟებით შეავსო. იქ ქართველი სოლისტებიც მიუწვევია (ცისანა ტატიშვილი, თამრიკო გვერდწითელი, ნანული აბესაძე, მარტენ ადამაძე). ერთხელ კონცერტის პროგრამაში მონსერატ კაბალიე ჩართო. მასხრად აიღვეს, სიბერის მარაზში დასწამეს, მაგრამ მსოფლიო ვარსკვლავმა, რომლის მოწვევაში საუკეთესო თეატრები ეცილებოდნენ ერთმანეთს, თავის მაესტროს არ დაუვიწყა დამსახურება და ბალვეს გაოცებული მსმენე-

ლების წინაშე წარსდგა. გერმანელი მელომანები დაიძრნენ გამოქვაბულისკენ. ზოგიერთებმა რუკაზე მოძებნეს ბალვე, რომლის არსებობა არ იცოდნენ ჰერმანი პოეტური ბუნებისა იყო, უყვარდა პოეზია, თანაც აზრების ლექსის ფორმით გადმოცემა ეხერხებოდა. ბევრი მეგობარი ჰყავდა, რომელთა უნახავად თბილისს არ დატოვებდა: პატრიარქი ილია II, მოქანდაკე მერაბ ბერძენიშვილი, რომელმაც ჰერმანს უსაყვარლესი პიროვნება ქეთევან წამებული გამოუქანდაკა და დღესაც მის ეზოში დგას ვედერნში, რეჟისორები გიზო ჟორდანიანი, გია ჭუბაბრია, კაკო დვალისვილი, თეატრმცოდნე ნოდარ გურაბანიძე, მომღერალი ნანული აბესაძე, რომელთანაც თვეობით ცხოვრობდა, როგორც საკუთარ ოჯახში, სასტუმრო „აჭარის“ დირექტორი მიშა ლოლაძე, რომელიც წლების მანძილზე აცხოვრებდა და აპურებდა ჰერმანს და ჰაიპებს თავის სასტუმროში. მიშა უცხო ენათა ინსტიტუტის კურსდამთავრებულია, კარგად იცის გერმანული, ინგლისური და მათთან ურთიერთობაში შუამავალი არ სჭირდებოდა. ჰერმანის ახლო მეგობარი და თანამშრომელი მეც ვიყავი. ჰერმანი დიდად აფასებდა ედუარდ შევარდნაძის თანადგომას, რომელიც ყოველნაირად ეხმარებოდა, ცეკას მდივანი იქნებოდა თუ პრეზიდენტი, და მოუცლელობის მიუხედავად ხშირად გამოუნახავს მისთვის დრო. შევარდნაძეს მეგობარს ეძახდა და ისიც კვერს უკრავდა. ჰერმანის პირველი გატაცება იყო ვახტანგ კუპრავა, რუმინეთიდან იმან ჩამოიყვანა, მუდამ მხარში ედგა და ცივ ნიავს არ აკარებდა. ჰერმანმა მითხრა: „მრავალ ქვეყანაში ვყოფილვარ, ბევრი თანამოაზრე, მეგობარი და თანამშრომელი მყოლია, მაგრამ ღმერთს უნდოდა, რომ ჩემი ცხოვრების უკანასკნელი 25 წელი განსა-

კუთრებით მშვენიერი ყოფილიყო“. პერიოდი დაიწყო ვახტანგ კუპრავას გაცნობით, ჩვენი დამეგობრებით და თანამშრომლობით. ის ჩემზე უმცროსი იყო ბევრად და, სამწუხაროდ, ჩემი დასამარხი გახდა. საგანგებოდ ჩამოვედი გერმანიიდან და ჩემს მაყვალას არ მოვშორებივარ“. მისი ბოლო გატაცება იყო პოეტი მორის ფოცხიშვილი, რომელსაც ზებუნებრივ ძალას აწერდა, მომარჩინაო. საუარძელზე მიჯაჭვულისთვის უთქვამს: „ჰერმან, მოდი“ და ჰერმანსაც ფეხი აუდგამს უჯოხოდ. მორისის დაკრძალვაზეც ჩამოვიდა. მორისი მცხეთაში დაკრძალეს ეკლესიის ეზოში და ნეტავ მეც აქ ვიწვეო. საერთოდ, მუდამ ნატრობდა საქართველოში დამარხულიყო.

ვედეკინდს მრავალ ქვეყანაში მოუხდა მოღვაწეობა, მაგრამ საქართველო მისი მეორე სამშობლო გახდა. მას შეუყვარდა ჩვენი ქვეყანა გულწრფელად და სამუდამოდ. ხშირად ამბობდა ხუმრობით: უკურნებელი სენი შემიყვარა, საქართველოს სიყვარული ჰქვია და, რაც მთავარია, ძალიან სასიამოვნო და გამაბედნიერებელი სენიაო. როგორც კი თავისუფალ დროს მოიხელთებდა, საქართველოში მოფრინავდა, ავადმყოფს მორჩენა იმიტომ უხაროდა, საქართველოს მივაშურებო. მას ჩვენს ქვეყანაში ცხოვრებაც კი უნდოდა, მაგრამ ჯანმრთელობამ უმტყუნა.

ვედეკინდი მარტო კულტურის სფეროთი არ დაკმაყოფილდა, ზაარბრიუქენის და თბილისის დაძმობილება გადაწყვიტა. ყოველგვარი დაბრკოლება გადალახა და საწადელსაც მიადწია. ამაში ბატონმა ოსკარ ლაფონტენმა დიდად შეუწყო ხელი, მერე თვითონაც გამოიჩინა ინიციატივა და ზაარბრიუქენის დაძმობილებული ქალაქი ნანტი თბილისთანაც დაამშობილა. ასე შეიკრა სამთა წრე: საქართველო-გერმანია-საფრანგეთი. ერთი აუხლენელი ოცნება მაინც

დარჩა, თავისი კირფბორენი და ფიროს-მანის მირზაანი ვერ დააძმობილა.

საუკუნის მეოთხედის მანძილზე უამრავი კულტურული ღონისძიება ჩატარდა თუ თბილისში, თუ ზაარბრუქენში და ზოგს ხანდახან არ ახსოვს, რომ მთელი ეს ჩარხი ვედეკინდმა დაატრიალა, ის რომ არა, დიდხანს მოგვიწევდა ცდა. იგულისხმება ის დრო, როცა საბჭოთა კავშირად წოდებულ მონსტრს და, საუბედუროდ, საქართველოსაც, ცივილიზებული და არაცივილიზებული ქვეყნებიდან რკინის ფარდა ყოფდა.

ჭეშმარიტად, ისტორიას პიროვნებები ქმნიან.

აქ ვერ ჩამოვთვლი ვედეკინდის ყველა დამსახურებას, ეს შორს წაგვიყვანს, ვიტყვი მხოლოდ, რომ მისი წყალობით თბილისის ყოფილ მარქსის მოედანს ზაარბრუქენის მოედანი ეწოდა, ზაარბრუქენის თეატრის წინ კი თბილისის მოედანია. წარწერა საბჭოთა კავშირის საელჩოს ინიციატივით გერმანულ-რუსული იყო. ლაფონტენთან აღმოვითება გამოვთქვი და ახლა იქ ქართული წარწერაა.

1990 წელს ოპერის თეატრში საზეიმოდ აღინიშნა ჰერმანის დაბადების 80 წლისთავი, ბავშვივით უხაროდა, გადაჭედვით დარბაზს სცენიდან რომ გადახედა, ჩამწურჩულა, ეს რა მეღირსაო. მადლიერმა საქართველომ ვედეკინდს თბილისის, თელავის, ქუთაისის და ბოლოს საქართველოს საპატიო მოქალაქის წოდება უბოძა, რითიც ძლიერ ამყობდა. ჰერმან ვედეკინდის საყვარელი სიტყვები იყო: „ხელოვნებამ არ იცის საზღვრები“ და „ხელოვნება აახლოებს ხალხებს“. მან ეს ათასჯერ დაგვიმტკიცა და უსაზღვროა ჩვენი მისდამი სიყვარული და პატივისცემა.

გურამ

ბათიაშვილი - 60

მრავალი წლის მეგობრობა მაკავშირებს გურამ ბათიაშვილთან. ერთად განგვიცდია სიზარულიც და ტკივილიც. როცა დროებით, ორიოდე თვით თბილისის ყინვას განერიდება ხოლმე, საოცრად ვგრძნობ, რომ მაკლია გურამი. მაკლია მისი ყურადღება, მისი მუდამ საინტერესო და თანაზიარი საუბარი.

ჩვენ, უპირველესად, თეატრმა და მწერლობამ დაგვაკავშირა.

გურამ ბათიაშვილი ნიჭიერი დრამატურგია. ქართული კულტურის მოღვაწეა, დაფასებული და მუდამ ანგარიშგასაწევი ადამიანია. მასთან ურთიერთობა არ გლღის, არ გაწუხებს, ფაქიზი იუმორი და მუდამ კეთილგანწყობილი ხასიათი უმრავლებს მეგობრებს.

გურამის ბევრი პიესა დაიდგა ქართულ სცენაზე. ზოგიერთის მეკვლე და გზის დამლოცველი ვყოფილვარ. მახსოვს როგორი გატაცებით მიყვებოდა კოტე მარჯანიშვილის შესახებ, როცა პიესას წერდა. ამოწმებდა ყოველ ფაქტს, აზუსტებდა რამდენად ისტორიული იყო ესა თუ ის მოვლენა. განსაკუთრებულ სიფრთხილეს იჩენდა კონფლიქტური სიტუაციებისადმი, რომელიც დიდ რეჟისორებს (მარჯანიშვილი და ახმეტელი) შორის მოხდა. პიესა ბათუმის თეატრში დაიდგა.

განსაკუთრებით უნდა გამოვყო პიესა „ვალი“. იგი ჩვენი ისტორიის რთულ პერიოდში დაიწერა, როცა მასობრივად მიდიოდნენ ებრაელები ისტორიულ სამშობლოში. პიესის ირგვლივ იყო კამათი, აზრთა სხვაობა, ზოგს სცენაზე წარმოდგენაც კი არ უნდოდა. ახლა ადვილია წარსულის ბევრ უკუღმართ მოვლენებზე ლაპარაკი, მაგრამ მაშინ ყოველი ახალი, გაბედული გადატანა ერთობ რთული იყო. პიესამ დიდი აქიოტაჟი გამოიწვია. ემოციური სისხავე, გულწრფელი აღსარება და დრამატურგულად სრულყოფილი ხასიათები სცე-